

rum; och på grund deraf finner Utskottet sig icke böra förorda någon förändring af nu gällande lagbestämmelser angående ränta, utan hemställer,

1:o

att Herrar Jöns Pehrssons och A. Medins ifrågavarande förslag må lemnas utan afseende;

2:o

att afseende icke heller må fästas vid Herr Anders Gudmundssons här förevarande förslag.

Stockholm den 26 Mars 1868.

W. F. Tersmeden.

N:o 2.

Ank. till Riksd. Kausli den 26 Mars 1868, kl. 1 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckta förslag angående ändringar i lagstiftningen för enskilda banker.

I och för handläggning af åtskilliga till Banko-Utskottet hänvisade motioner i fråga om ändring i lagstiftningen för enskilda banker har bemälda Utskott begärt sammanträde med Lag-Utskottet; hvadan sålunda i enlighet med 47 § Riksdags-ordningen Sammansatt Utskott nu går att öfver ifrågavarande motioner utlåta sig.

Herr *Eric Olsson* har i Andra Kammaren afgifvit en motion, N:o 309, deri, jemte förslag om bankovinstens användande hvarom nu icke är fråga, hemställes, »att ingen ny enskild bank hädanefter oktrojeras med sedelutgifningsrätt, och vidare att, när oktrojen för nuvarande enskilda banker tilländalöper, sedelutgifningsrätt äfven för dem måtte upphöra.»

Förslaget afser en genomgripande förändring i de förhållanden, som nu ega rum i fråga om ett af de viktigaste omsättningsmedlen för landets näringar och rörelse. Dessa förhållanden härleda sig från början af 1830-talet, då enskilda sedelutgifvande banker började här i landet uppkomma, efter det Kongl. Kungörelsen af den 14 Januari 1824 medgifvit inrättandet af sådana, samt de vid 1828—1830 årens riksdag vidtagna anordningar rörande myntväsendet beredd den stadga i grunden för all affärsverksamhet, som var nödig för beståndet af dylika inrättningar. Under nästan hvarje sedan nämnde tid inträffad riksdag hafva skiljaktiga och hvarandra mycket motsatta meningar angående enskilda bankinrättningar gjort sig gällande, intilldess Rikets Ständer vid 1862—1863 årens riksdag för sin del antogo ett förslag till en i åtskilliga delar förändrad och förfullständigad lagstiftning, och Kongl. Maj:t under den 20 Maj 1864 utfärdade en med det af Rikets Ständer framställda, nyss omförmälda förslaget hufvudsakligen öfverensstämmande nådig Kungörelse angående, enskilda banker med rätt att utgifva egna banksedlar.

Begagnandet af banksedlar såsom bytesmedel är i sig sjelf af alltför stor fördel och har sedan långt tillbaka här i landet erhållit en sådan utsträckning, att, ehvad förändringar i bankväsendet må vidtagas, man vid desamma måste tillse att hvad sålunda blifvit ett nödvändigt behof icke må saknas. Med afseende härpå, oberäknadt de flera andra skäl som tala emot den af motionären föreslagna åtgärden, lärer det vara alldeles orådligt att fatta ett enstaka beslut, som skulle i sinom tid hafva till följd att inskränka banksedel-cirkulationen till den, som af Riksbanken kan besörjas, åtminstone utan att i sammanhang dermed bereda andra utvägar för tillgodoseende på något annat sätt, som vore ändamålsenligare än det nuvarande, af landets behof utaf rörelsemedel; och Utskottet måste på dessa grunder hemställa,

1:o

att Herr *Eric Olssons* nu ifrågavarande förslag icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Vidare har Herr *Jöns Pehrsson* i Andra Kammaren, uti motion N:o 126, som, förutom åtskilligt annat, i tredje punkten innehåller förslag att

hälften af Riksbankens utlåningsfonder skulle användas till lån med omsättningsrätt, i fjerde punkten yrkat, »att samma föreskrift måtte stadgas för alla privatbanker och alla öfriga penningeverk, som till sin rörelse gjort att upp- och utlåna penningar, nemligen: halfva deras till utlåning afsedda kapital utlånas på omsättningsrätt, på sätt för Riksbanken är yrkadt, ifall antaglige lånesökande dertill anmäla sig.»

Äfven om det å bankernas sida vore förenligt med en riktig och väl ordnad bankrörelse att fästa ända till hälften af sina tillgångar i lån på längre tider, måste emot det föreslagna stadgandet anmärkas, att detsamma skulle innebära ett tvång, som ingen icke torde böra pålägga enskilde i deras affärsverksamhet, och att tvärtom åtskilliga af de nuvarande enskilda bankernas reglemente uttryckligen förbjuda utlåning med omsättningsrätt.

På dessa skäl hemställer Utskottet,

2:o

att Herr Jöns Pehrssons omförmälda, i fjerde punkten af hans motion N:o 126 framställda förslag må lemnas utan afseende.

Uti femte punkten af samma motion har Herr *Jöns Pehrsson* yrkat, »att ett Statens ombud, som har kontroll öfver privatbankernas rörelse, må uppdragas att hafva sträng tillsyn det stadgarne efterlefas.» Enligt Kongl. Kungörelsen den 20 Maj 1864 ega redan Kongl. Maj:ts Befallningshafvande eller de ombud desse förordna att utöfva tillsyn öfver de enskilda bankerna. Sålunda skola Kongl. Maj:ts Befallningshafvande eller dessa ombud deltaga ej mindre i pröfningen af grundfondshypoteken än i deras förvaring, äfvensom tillse att de föreskrifna villkoren för såväl bankens öppnande som sedelutgifningsrättens begagnande äro uppfyllda; bankens räkenskaper och handlingar skola alltid vara tillgängliga för bemälda Befallningshafvande eller dess ombud, som likaledes har att kontrollera den öfversigt af bankens ställning, hvilken för hvarje kvartal till Kongl. Maj:t insändas; och i händelse bankbolaget behöfver använda större eller mindre del af grundfondshypoteken, skall Kongl. Maj:ts Befallningshafvande dertill först lemna tillstånd, äfvensom han eger att, om grundfonden genom förluster förminskats, så att bolaget är skyldigt ställa banken under utredning, men vill tillskjuta ytterligare medel för grundfondens återställande, tillse att sådant inom föreskrifven tid verkställles.

Dessutom ingifvas för hvarje kvartal till Kongl. Finans-departementet de ofvan omförmälda kvartalsöfversigter, hvilka upprättas i närvaro af

Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes ombud, och hvilka, efter hvad känt är, i sammandragen uppställning meddelas allmänheten genom officiella tidningarne; och har slutligen Kongl. Maj:t förbehållit sig att när som helst låta anställa särskild undersökning i bankerna.

De föreskrifter om kontroll öfver enskilda bankerna, hvilka redan finnas, torde alltså vara tillfyllestgörande både för att vederbörlig tillsyn må kunna hållas deröfver, att bankerna uppfylla de för dem föreskrifna villkor, och för att noggranna, i afseende på bedömandet af bankernas inflytande på den allmänna rörelsen viktiga statistiska upplysningar om deras verksamhet må kunna vinnas; och Utskottet anser derföre för sin del någon vidare åtgärd härutinnan icke erforderlig, hvadan Utskottet hemställer,

3:o

att Herr Jöns Pehrssons yrkande i femte punkten af hans förevarande motion N:o 126 må lemnas utan afseende.

Det särskilda Utskott, som vid sistlidne riksdag tillsattes med anledning af Herr B. W. Hessles motion om åtgärders vidtagande för afhjelpande af jordbrukares dåvarande finansiela betryck, framställde i nionde punkten af sitt Utlåtande följande förslag, nemligen:

»a) att en förändrad lagstiftning i afseende å de enskilda bankerna måtte vidtagas, hvilande hufvudsakligen på grunderna af en större frihet, så att rättigheten för enskild banks öppnande icke vore underkastad annat villkor, än att dess reglemente finnes öfverensstämmande med den för dylika banker gällande lag, samt att, derest denna lagstiftning borde gälla alla banker som hädanefter oktrojerades, den önskade förändringen i berörda lagstiftning måtte verkställas så skyndsamt som möjligt;

b) att samma skyldighet som Riksbanken har att inlösa sina sedlar med klingande mynt måtte, så framt den ej kunde åläggas redan oktrojerade banker, åtminstone lagligen påbjudas för de banker, som framdeles möjligen komme att bildas; och

c) att enskilda bankerna, äfven efter lagstiftningens förändring, fortfarande borde vara underkastade offentlig kontroll, hvilken ytterligare kunde befrämjas genom afgifvande, jemte de hittills blott en gång i kvartalet lemnade redogörelser, af likartade rapporter med dem, hvilka af Riksbanken afgifvas.»

De tvänne sist anförda förslagen har Herr *J. Rundbäck* vid innevarande riksdag förnyat i en inom Andra Kammaren väckt motion N:o 231.

Särskilda Utskottet yttrade likväl i sammanhang med det i punkten b) framställda förslag, hurusom de enskilda bankernas rätt att inlösa sina sedlar med Riksbankens svårigen kunde borttagas, så länge dessa sistnämnda utgöra lagligt betalningsmedel, hvadan Utskottet jemväl i 10 punkten uttryckte den åsigt, att 72 § Regeringsformen borde undergå en sådan förändring, att Riksbankens sedlar upphörde att vara obligatoriskt betalningsmedel, utan förvandlades från att vara s. k. pappersmynt till verkliga kreditsedlar.

Det anförda torde vara tillräckligt för att antyda de skäl, på hvilka Utskottet finner sig för närvarande böra

4:o

afstyrka bifall till det af Herr J. Rundbäck i punkten a) af motionen N:o 231 framställda förslag om skyldighet för enskilda banker att inlösa sina sedlar med klingande mynt.

Innehållet i förra delen af punkten b) i Herr Rundbäck's ifrågavarande motion, eller att enskilda bankerna, äfven efter lagstiftningens förändring, fortfarande böra vara underkastade offentlig kontroll, synes hafva afseende på den åsigt om en förändrad lagstiftning, som Jordbruks-Utskottet i den här ofvan anförda punkten 9:o litt. a) af dess Utlåtande uttryckt, och torde således samt då föreskrifter om kontroll å enskilda bankerna, efter hvad Utskottet ofvan anført, redan finnas lemnade, icke för närvarande påkalla någon åtgärd.

I sednare delen af punkten b) har motionären, lika med Jordbruks-Utskottet yttrat, hurusom den nyss nämnda kontrollen »kunde främjas genom afgifvande, jemte de hittills blott en gång i kvartalet lemnade redogörelser, af likartade rapporter med dem, hvilka af Riksbanken afgifvas».

För den händelse med uttrycket om »afgifvande af likartade rapporter med dem, hvilka af Riksbanken afgifvas», åsyftas dels de upplysningar om Riksbankens ställning i vissa delar, hvilka sedan åtskilliga år tillbaka brukat i allmänna tidningarne medelas, dels att enskilda bankerna skulle offentliggöra likartade upplysningar, bör Utskottet anmärka, att berörda upplysningar angående Riksbanken endast så till vida kunna i någon mån anses såsom officiella, som de grunda sig på och utgöra utdrag af rapporter, hvilka till Fullmäktige utaf vederbörande tjänstemän inom Riksbanken ingifvas, men att deras offentliggörande föranstaltas icke af Riksbankens styrelse, utan af vederbörande tidningsredaktioner enskildt; och för öfrigt hafva kvartalsöfversigter angående Riksbanken, likartade med dem som

angå de enskilda bankerna, först vid medlet af nästlidet år börjat offentliggöras.

Under åberopande, jemte det nu anförda, af hvad Utskottet redan i fråga om Herr Jöns Pehrssons yrkande om kontroll å de enskilda bankerna yttrat, får Utskottet hemställa,

5:o

att icke heller Herr J. Rundbäcks framställning i punkten b) af motionen N:o 231 må till någon åtgärd föranleda.

Slutligen har Herr *A. Medin*, i motion inom Andra Kammaren, N:o 206, föreslagit »att, med ändring af § 5 mom. 1 i Kongl. Kungörelsen den 9 Januari 1846, sådant detta lagrum lyder i Kongl. Förordningen den 10 November 1855, må stadgas, att enskilda bankers kreditsedlar ej må lyda å mindre belopp än Tjugu R:dr R:mt».

När vid förra riksdagen Banko-Utskottet afgaf yttrande öfver det enahanda förslag, som då af en annan ledamot utaf Riksdagen framställdes och nu af Herr *Medin* åter upptagits, erinrades, att såväl Kongl. Kungörelsen den 9 Januari 1846 som Kongl. Förordningen den 10 November 1855 upphört att gälla och blifvit ersatta genom Kongl. Kungörelsen den 20 Maj 1864, hvilken likväl i så måtto bibehållit oförändrad bestämmelsen i Kongl. Förordningen den 10 November 1855 angående de enskilda bankernas sedlar, som enligt båda minsta valören får vara å 5 R:dr R:mt.

Äfven då frågan angående den minsta valör, hvarå banksedlar må böra utgifvas, betraktas uteslutande från synpunkten af det allmännas fördel och bekvämlighet, utan afseende på det intresse bankerna kunna hafva af att få utgifva sedlar i små valörer, läser det icke kunna tagas för afgjort, att ett så högt belopp som 20 R:dr såsom det lägsta borde bestämmas. Men oafsedt denna fråga, hvarom Utskottet icke finner anledning att nu fälla ett omdöme, förekommer, bland annat, att de enskilda banker, hvilka för närvarande finnas, äro uti sina oktrojer berättigade att utgifva sedlar å 5 och 10 R:dr; hvadan således, om den af motionären föreslagna inskränkning nu påbjödes, det förhållande skulle inträffa, att, när nya banker inrättades, dessa komma att befinna sig i en annan ställning beträffande villkoren för sin verksamhet än de redan varande. Då frågan om den lägsta valören å banksedlar icke torde kunna anses af så framstående vikt, att icke, så länge ej andra väsentliga förändringar i banklagstiftningen derjemte vidtagas, de nuvarande bestämmelserna kunna bibehållas, synnerligen

ligen då en allmän åsigt, grundad på noggrann pröfning af allade omständigheter, som i ämnet böra beaktas, icke ännu synes hafva gjort sig gällande, samt för öfrigt, om det ock må vara önskvärdt att silfvermynt blefve i rörelsen mera användt än nu, detta syfte icke vunnes så länge Riksbanken utgifver sedlar å ända till en riksdaler, finner Utskottet sig böra hemställa,

6:o

att Herr A. Medins förevarande förslag icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 26 Mars 1868.

W. F. Tersmeden.